

« zurück blättern vor »

RYNSZTUNEK subst. m., ab 1564; auch *rustunek*, *rusztunek*, *rynstunek*, *rynstunk*, *rystunek*, *rystunk*, *ryszunek*, *ryszunk*. **1** ‘Harnisch und Bewaffnung eines Soldaten oder eines Pferdes, Kriegsgerät’ – ‘wyekwipowanie i uzbrojenie żołnierza lub konia, zbroja, sprzęt wojskowy’: 1564 Mącz 307, PUZ *Pluteus [...] Dąszek do szturmu, było przed czaŝy nieyákíe naczínie woyenne z rokićiny vpliecioné á skórámí powleczóné, pod którym żołnierze do szturmu chodzili. Páweżny ruftunek może być zwan.* o 1564 Mącz., L *Rusztunek, armatura.* o 1575 PaprPan m3v, SPXVI *od koniá od pachotká ryfztunku kázdego [...] doŝtániefz.* o 1609 Warg.Wal. 155, L *Ryfztunk żołnierŝki.* o 1615 Komed. 267 *Mam jeszcze swój rysztunek spełna i przyłbicę.* o 1623 BirkNiedz 120, SP17 *nie tylko miecze, ŝtrząły y rynfztunki wŝzelakie gotuie [sc. czart] ná nas.* o (1661) 1971 J.A.Mor.Lut. 60 *Plakał, ale go tak matka tuliła: / Wróci-ć się zguba, Jagusia-ć to skryła, / A ona nie dba o ŝtrzał twych rabunek: / oczy, twarz, usta – i to, to jej rynsztunek.* o 1656–1688 PasPam 233v, SP17 *porządny Rynfzštunek czyni żołnierza porządnego.* o (†1736) 1744 Prokopowicz 255 *Hoble gdy się dołężenia ŝpodźiewaią [...], wŝędźie albo robią albo poleruią rynfztunki woienne.* o 1792 Niemc.Kaz. 49, DOR *Kraj nasz (...) potrzebował koniecznie zamków i twierdz, w których by złożyć można żyuność i ryfztunki, i wstrzymać napaść nieprzyjacielską.* o (†1826) 1970 Ossol.Wiecz. 36 *Ksiądz pleban [...] wyprawił się w zupełny rynsztunek duchowny, ubrał się w komżę, przewiesił stułę, wziął biret. Kazał nieść przed sobą [...] kociotek ŝwięconej wody z kropidłem, gromnicę i paschał.* o 1832 Śmierć 13-6, SJAM *Kazał przynieść swój mundur ŝtrzelecki, / Swój kordelas i pas i ładunki / Stary żołnierz – on chce jak Czarniecki / Umierając, swe zęgnąć ryfztunki [P44: ryfztunki].* o (1903) 1948 Gomul.Miecz.I 60, DOR *Wierzchowiec w pełnym ryfztunku został przywiązany do słupa przed gankiem.* o (1912) 1954 Żer.W.rz. 99 *Pokazywał mi na pociechę ryfztunek wojenny – pałasze, karabinki, kule i proch, ładownice, siodła, uzdy i ostrogi.* o 1952 Żukr.Dni 39, DOR *W gęstej chmurze kurzawy maszerowały kompanie, z daleka chrzęścił ryfztunek bojowy.* – SPXVI, MĄCZ, CN, TR, L, SWIL, SW, DOR (hist.). **2** ‘Sammlung von Gegenständen, Zubehör, Garnitur’ – ‘komplet przedmiotów, przybory, ozdoby’: 1681 MłodzKaz 110, SP17 *rynfztunek domowy, na kredensie rozłożony.* o (1855–1856) 1861 Szajn.Jadw.III 91, DOR *Ciężył dostojnej damie cały ryfztunek (...) czótek, naszyjników, kólców [kolców], manel.* o 1953 Par.Zegar 94, DOR *Cały jej ryfztunek leży, tylko się schylić: łopatki, wiaderka, wózek drabiniasty, polewaczka zielono malowana.* – SW (przen.), DOR (żart.). o **Var:** *rustunek* subst. m., [einzuQu.] 1564 Mącz 307, PUZ – SPXVI, MĄCZ, L, SW (stp.); *rusztunek* subst. m.,

[hapax] 1564 Mącz., L – MĄCZ, L; *rynstunek* subst. m., [hapax] 1582 StryjKron, SPXVI – nur SPXVI; *rynstunk* subst. m., [hapax] 1582 StryjKron, SPXVI – nur SPXVI; *rynsztunek* subst. m., 1588 Calep, SPXVI – SPXVI, CN, TR, L, SWIL, SW, DOR; *rystunek* subst. m., [hapax] 1582 StryjKron, SPXVI – SPXVI, SW (stp.); *rystunk* subst. m., 1582 StryjKron, SPXVI ◦ [LBel.] 1609 Warg.Wal. 155, L – SPXVI, L, SW (stp.); *ryszunek* subst. m., 1575 PaprPan m3v, SPXVI ◦ [LBel.] 1832 Śmierć 13-16, SJAM – SPXVI, TR, L, SWIL, SW, DOR; *ryszunk* subst. m., [hapax] 1582 StryjKron, SPXVI – nur SPXVI. ◊ **Etym:** nhd. *Rüstung* subst. f., ‘Kriegsgerät; Ausrüstung; Kleidung, Putz’, GRI. ◊ **Konk:** †*hergiewet*. ◊ **Der:** *rynsztunkowy* subst. m., 1643 UffDekArch VII, SP17, zuerst geb. L. ♠ Nhd. *Rüstung* geht auf das Verb *rüsten* ‘schmücken, festlich kleiden; sich bewaffnen’ (den Schmuck des Mannes machte wesentlich die Art der Bewaffnung aus, GRIMM) zurück. Zur Form *rus(z)tunek* vgl. mhd. *rusten* neben *rüsten* (LEXER).

« zurück blättern vor »